

(ISSN: 2602-4047)

Aslan, O. & Gökbulut, Y. (2022). Examination of the Effect Covid-19 on Human Pyschology Within the Scope of Various Variables, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 7(17), 1143-1170.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.507>

Article Type (Makale Türü): Research Article

EXAMINATION OF THE EFFECT COVID-19 ON HUMAN PYSCHOLOGY WITHIN THE SCOPE OF VARIOUS VARIABLES

Osman ASLAN

Dr., Turhal Science and Art Center, Tokat, Türkiye, oaslan5858@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0909-7043

Yasin GÖKBULUT

Assoc. Prof. Dr, Tokat Gaziosmanpaşa University, Tokat, Türkiye, yasingkbulut@yahoo.com
ORCID: 0000-0001-8554-1102

Received: 01.11.2021

Accepted: 18.05.2022

Published: 15.06.2022

ABSTRACT

The main purpose of this research is to examine the effect of COVID-19, which affects the world, on human psychology within the scope of various variables. Survey model, one of the quantitative research methods, was applied in the research. Data in the study were obtained by using the 'COVID-19 Psychological Distress Scale'. The average scores that can be obtained from the five-point Likert-type scale range from 1 to 5. The psychological distress scale, which includes 12 questions in total, consists of two sub-dimensions, fear-anxiety and doubt. The data were obtained from the participants through the Google form. A total of 775 people, 316 females and 459 males, participated in the study. The research data were analyzed by using the SPSS program, and the Alpha value of the scale was found to be .80. The correlations between such variables as 'gender, age, residence, educational status, marital status, occupation, income level, chronic disease, COVID-19 status' and the dimensions of psychological distress, fear-anxiety and doubt were examined in the study. As a result of the research, it was concluded that the participants experienced an average level of psychological distress and doubt, and a high level of fear-anxiety about COVID-19. In addition, in the study, a statistically significant difference was found in the dimensions of psychological distress, fear-anxiety, and doubt in terms of gender variable, and it was determined that females were more afraid of COVID-19. No statistically significant difference was observed in all other variables of the study. As a result, it was determined that the psychological effect of COVID-19 was not high, but it caused quite a lot of fear-anxiety and that females experienced more psychological distress than males.

Keywords: Covid-19, psychological distress, fear-anxiety, doubt.

INTRODUCTION

Human history is full of wars and epidemics, but the death and fear caused by some epidemics cannot be compared to any war (Pan, et al., 2020). The COVID-19 epidemic, which was first seen in Wuhan, China in December 2019, affected the whole world in a short time owing to its rapid contagion feature. As of January 2020, cases were also observed in America, Europe, and Asian countries and negatively affected all living spaces of people. In Turkey, the first case seen by the Ministry of Health was declared on March 11, 2020, and the first death due to COVID-19 took place on March 15, 2020. In March 2021, the number of deaths due to COVID-19 worldwide was 2,714,606 (GOOGLE, 2021). However, the epidemic brought with it not only the risk of death due to infection, but also unbearable psychological pressure (Cao et al., 2020).

Upon the general quarantine rules, people, a social being, started to live indoors by minimizing social contact with other people. Disconnected from social life, the person had to adapt to a new way of life. Trainings began to be remote, and the houses began to turn into offices. In addition to threatening human health, COVID-19 has also deeply affected the economic sector. Production was suspended, and passenger mobility was restricted, and sports and arts activities were postponed, and the labor market was affected (Soylu, 2020). Thus, fear and anxiety levels of people are affected by the deadly effects of the epidemic, as well as pessimistic attitudes towards economy, social life, and future. The emergence of various psychological and mental problems has been the expected situation for the people who face with this extraordinary situation (Xiao, 2020). Considering that psychology and physiology affect each other (Aslan, 2020), high levels of fear and anxiety will also reduce the immunity levels of people against the epidemic.

The devastating psychological effect of the epidemic, for which there is no cure yet, and vaccination studies continue, still negatively affects life. Therefore, some studies have been conducted on the psychological impact of the epidemic on the public, patients, healthcare personnel, children, and the elderly (Chen, et al., 2020; Yang, et al., 2020; Li et al., 2020). It will be revealed in this study how the COVID-19 epidemic, which has passed more than a year, has put people into a psychologically distressing process. Besides, the possible existence of other factors underlying psychological distress will be searched. The correlation between the COVID-19 distress situations and the demographic characteristics of the people will also be revealed.

The main purpose of the research is to examine the effect of COVID-19, which affects the world, on human psychology in terms of various variables. For this purpose, the answers to the following questions will be sought through this study:

- What are the psychological distress levels of individuals due to the COVID-19 outbreak?
- Is there a statistically significant difference between the psychological distress levels of individuals and their gender, age, place of residence, educational status, marital status, occupation, income level, chronic disease, covid status?

- Is there a statistically significant difference between the fear-anxiety levels of individuals and their gender, age, place of residence, education level, marital status, occupation, income level, chronic disease, being covid?
- Is there a statistically significant difference between the level of suspicion of individuals and their gender, age, place of residence, education level, marital status, occupation, income level, chronic disease, covid status?

METHOD

Research Model

This study, which purposes to measure the psychological distress levels of individuals against the COVID-19 epidemic, was designed in the survey model, one of the quantitative research methods. The purpose of collecting data in this method is to reveal certain characteristics of a group (Büyüköztürk et al., 2014). The psychological distress levels of individuals will be revealed in this research, and the correlation between various variables and fear-anxiety and doubt levels of people will be examined. For the research, an 'ethics committee positive' report was given by the Social and Human Sciences Research Ethics Committee of Tokat Gaziosmanpaşa University, in the 10th session on 29.04.2021, with the decision numbered 5.

Participants

A total of 775 people responded to the scale through the online method. 40.8% (N=316) of the participants were female, and 59.2% (N=459) were male. Whereas 15.6% (N=121) of the participants in the study stated that they pulled through COVID-19, 84.4% (N=654) did not experience COVID-19.

Bu bölüm içerisinde araştırmanın modeli, evren-örneklem, çalışma grubu, veri toplama araçları, geçerlik-güvenirlilik, verilerin analizi gibi alt başlıklar yer almalıdır. Araştırmanın deseni bu kısımda ayrıntılı olarak açıklanmalıdır. Yöntemin kuramsal tanımının verilmesi yerine süreç detaylı şekilde baştan aşağı anlatılmalıdır. Etik kurul onayı yöntem kısmında detaylandırılmalıdır.

Table 1. Demographic Characteristics of Participants

Demographic Characteristics of Participants		f	%
Gender	Female	316	40,8
	Male	459	59,2
Age	20 and under	91	11,7
	21-30	159	20,5
	31-40	261	33,7
	41-50	195	25,2
	51 and above	69	8,9
Residence	Village	27	3,5
	Town	16	2,1
	District	237	30,6
	Province-Metropolitan city	495	63,9
Educational Status	Elementary	47	6,1

	High school	162	20,9
	Associate	58	7,5
	Undergraduate	394	50,8
	Graduate	114	14,7
Marital Status	Married	522	67,4
	Bachelor	253	32,6
Occupation	Student	133	17,2
	Not working	80	10,3
	Civil Service	390	50,3
	Private Sector	97	12,5
	Craft	24	3,1
	Farmer	8	1,0
Income Level	Other	43	5,5
	0-2.325 TL	188	24,3
	2.326-4.500 TL	142	18,3
	4.5001-7000 TL	317	40,9
	7.001-10.000 TL	87	11,2
Chronic Disease	10.001 TL and more	41	5,3
	Yes	104	13,4
COVID-19 Status	No	671	86,6
	Recovered/Experienced	121	15,6
	Not experienced	654	84,4
Total		775	100

When Table 1 is examined, 6.1% (N=47) of the participants were primary school, 20.9% (N=162) high school, 7.5% (N=58) associate degree, 50.8% (N=394) of them are undergraduate and 14.7% (N=114) of them are graduate education graduates. Considering their age, it is seen that the highest number of participants is between the ages of 31-40 (33.7%).

Data Collection and Analysis

The data in the research were obtained through Google Forms. The form is composed of two parts. In the first part, the data related to gender, age, place of residence, education level, marital status, occupation, income level, chronic disease, and catching COVID-19 are presented. In the second part, the 12-item 'COVID-19 Psychological Distress Scale' developed by Feng et al. (2020) and adapted into Turkish by Ay et al. (2021) is available. The data were delivered to the participants through Google Forms, and they were asked to log in with their Google ID. In this way, possible duplicate entries were tried to be prevented.

In the research data, the responses of the participants to the scale were graded between 1 and 5. The average scores that can be obtained from the scale, which consists of a total of 12 items, are between 1 and 5. As the average score approaches 5, the level of psychological distress, fear-anxiety and suspicion dimensions also increase. Table 2 shows the average score-score ranges corresponding to the rating scale and psychological distress levels.

Table 2. Score-Score Ranges Corresponding to the Rating Scale

Option	Score	Psychological Risk Level	Score Range
Strongly Disagree	1	Very Low	1.00-1.79
Disagree	2	Low	1.80-2.59
Undecided	3	Average	2.60-3.39
Agree	4	High	3.40-4.19
Strongly Agree	5	Very High	4.20-5.00

The data obtained from the participants were uploaded to the SPSS program and converted into an analyzable form. Before conducting analysis, the normal distribution of the data of all variables was checked with the 'Kolmogorov-Smirnov' test. As a result of the distribution test, it was observed that the variables 'gender, marital status, chronic disease, COVID-19 survival status, residence' did not show a normal distribution ($p < .05$). However, it was determined that normal distribution was available in the variables of 'age, education level, occupation, income level' ($p > .05$). Therefore, the 'Mann Whitney U Test', one of the nonparametric tests, was applied in cases of 'gender, marital status, chronic disease and COVID-19 survival', and the 'Kruskal Wallis Test' was implemented in the residential variable. The variables of 'age, education level, occupation, income level' showing normal distribution were analyzed by applying the 'One Way ANOVA Test', one of the parametric tests. The research data were analyzed using the SPSS program, and the Alpha reliability coefficient was found to be .80 for the whole scale, .84 for the fear-anxiety dimension, and .83 for the doubt dimension.

FINDINGS

The findings regarding the psychological distress levels of the participants and the statistical results between different variables and the 'fear-anxiety and doubt' dimensions are included in this part of the study.

Psychological Distress Levels of Participants

The psychological distress scale was applied to the participants in the study, and the results were analyzed statistically. Table 3 presents the psychological distress levels of the participants.

Table 3. Psychological Distress Levels of Participants

Dimensions	N	X	ss
Total Mean Score	775	3,35	0,75
Fear-Anxiety Mean Score	775	3,77	0,86
Doubt Mean Score	775	3,05	0,78

When Table 3 is examined, it is seen that the general psychological distress levels of the participants were found to be 'average' ($X=3.35$). However, in the 'fear-anxiety' dimension of the scale, the psychological distress levels of the participants were found to be 'high' ($X=3.77$). In the 'doubt' dimension, which is one of the sub-dimensions of the scale, the level of psychological distress was found to be 'average' ($X=3.05$).

The Correlation Between the Gender Variable and the Level of Psychological Distress and Its Sub-Dimensions

The correlation between the total psychological distress levels, fear-anxiety and doubt dimensions mean scores of participants, and the gender variable was examined in the study by using the Mann Whitney U Test. The test result is provided in Table 4.

Table 4. Mann Whitney U Test Results for Comparison of Gender Variable with Psychological Distress, Fear-Anxiety Dimension and Doubt Dimension Scores

Score Type	Gender	N	Rank Mean	Total of Rank	U	Z	p
Psychological Distress	Female	316	431,90	136481,0	58649,0	-4,533	.00
	Male	459	357,78	164219,0			
Fear-Anxiety Dimension	Female	316	431,23	136269,5	58860,5	-4,477	.00
	Male	459	358,24	164430,5			
Doubt Dimension	Female	316	427,02	134937,0	60193,0	-4,032	.00
	Male	459	361,14	165763,0			

When Table 4 is examined, it is seen that there is a statistically significant difference between the rank mean of 'psychological distress' scores of females (431.90) and the rank mean of psychological distress scores of males (357.78) according to the Mann Whitney U Test results [U= 58649.0, p<. 05]. It is understood that this difference is in the direction of females when the rank mean scores are compared. Considering this result, it can be stated that females experience more 'Psychological Distress' than males against the COVID-19 epidemic.

It is seen that there is a statistically significant difference between the rank mean (431.23) of the 'fear-anxiety dimension' scores of females and the rank mean of the fear-anxiety dimension (358.24) of males [U= 5886.5, p<.05]. It is understood that this difference is in the direction of females when the rank mean scores are compared. This result means that females are more afraid and anxious than males in terms of the COVID-19 outbreak.

It is observed that there is a statistically significant difference between the rank mean (427.02) of 'doubt dimension' scores of females and the rank mean of doubt dimension scores (361.14) of males [U= 60193.0, p<.05]. When the rank mean scores are compared, it is understood that this difference is in the direction of females getting more scores. This result means that females are more suspicious of COVID-19 than males due to the epidemic.

The Correlation Between the Age Variable and the Level of Psychological Distress and Its Sub-Dimensions:

The correlation between the psychological distress levels, fear-anxiety and doubt dimensions of the participants and the age variable was examined in the study through the One-Way ANOVA Test. The test result is given in Table 5.

Table 5. One-Way Analysis of Variance Results Regarding the Difference Between Age Variable and Psychological Distress Level, Fear-Anxiety Dimension and Doubt Dimension

Score Type	Group	Sum of Squares	Sd	Mean of Squares	F	p
Psychological Distress Level	Between Groups	.704	4	.176	.315	.87
	In Groups	430,590	770	.559		
	Total	431,294	774			
Fear-Anxiety Dimension	Between Groups	1,297	4	.324	.434	.78
	In Groups	574,785	770	.746		
	Total	576,082	774			
Doubt Dimension	Between Groups	1,770	4	.442	.721	.58
	In Groups	472,353	770	.613		
	Total	474,122	774			

When Table 5 is examined, one-way analysis of variance was performed to test whether there was a difference between the age ranges of 775 participants and their levels of psychological distress. There was no statistically significant difference between the mean scores of the groups ($F_{(4-770)} = .315, p > 0.05$). There was no statistically significant difference between the fear-anxiety dimension of the participants and the mean scores of the groups ($F_{(4-770)} = .434, p > 0.05$). Also, it was determined that there was no statistically significant difference between the doubt dimension of the participants and the mean scores of the groups ($F_{(4-770)} = .434, p > 0.05$).

The Correlation Between the Residence Variable and the Level of Psychological Distress and Its Sub-Dimensions

The Kruskal Wallis Test was applied in the study to examine the correlation between the psychological distress levels, fear-anxiety and doubt dimensions of the participants and the residence variable (village, town, district, province-metropolitan city). The results of the Kruskal Wallis Test, which was conducted regarding the differences between the residential areas of the participants and the psychological distress level, fear-anxiety, and suspicion dimension average scores, are presented in Table 6.

Table 6. Kruskal Wallis Test Results Regarding the Differences in the Residence of Participants and their mean Scores of the Psychological Distress Level, Fear-Anxiety, Doubt Dimension

Variable-Groups	N	Rank Mean	X ²	sd	p	
Psychological Distress Level	Village	27	416,69	1,036	3	.79
	Town	16	366,25			
	District	237	395,30			
	Province-Metropolitan City	495	383,64			
Fear-Anxiety Dimension	Village	27	397,43	1,466	3	.69
	Town	16	359,78			
	District	237	401,11			
	Province-Metropolitan City	495	382,12			
Doubt Dimension	Village	27	422,39	.684	3	.88
	Town	16	385,78			
	District	237	388,53			
	Province-Metropolitan City	495	385,94			

The Kruskal Wallis Test was implemented to test whether there was a difference between the residence and psychological distress levels of 775 participants living in different settlements, and no statistically significant difference was found between the rank mean of the groups ($X^2_{(3)}=1.036, p>.05$). The Kruskal Wallis Test was used to test whether there was a difference between the residence of the participants and their fear-anxiety dimension levels, and no statistically significant difference was found between the rank mean of the groups ($X^2_{(3)}=1.466, p>.05$). Looking at Table 6, no statistically significant difference was found between the residence and the level of doubt dimension of the participants living in different settlements, and the rank mean of the groups ($X^2_{(3)}=.684, p>.05$).

The Correlation Between the Variable of Educational Status and the Level of Psychological Distress and Its Sub-Dimensions

One-Way ANOVA Test was used in the study to examine the correlation between the psychological distress levels, fear-anxiety and doubt dimensions of the participants and their educational status. The results of the One-Way Analysis of variance regarding the difference between the educational status variable and the psychological distress level, fear-anxiety dimension and doubt dimension are shown in Table 7.

Table 7. One-Way Analysis of Variance Results Regarding the Difference Between Educational Status Variable and Psychological Distress Level, Fear-Anxiety Dimension and Doubt Dimension

Score Type	Group	Sum of Squares	Sd	Mean of Squares	F	p
Psychological Distress Level	Between Groups	1,586	4	,397	,711	,585
	In Groups	429,708	770	,558		
	Total	431,294	774			
Fear-Anxiety Dimension	Between Groups	3,077	4	,769	1,034	,389
	In Groups	573,004	770	,744		
	Total	576,082	774			
Doubt Dimension	Between Groups	2,269	4	,567	,926	,448
	In Groups	471,853	770	,613		
	Total	474,122	774	,397		

When Table 7 is examined, one-way analysis of variance was performed to test whether there was a difference between the educational status and psychological distress levels of 775 participants. There was no statistically significant difference among the mean scores of the groups ($F_{(4-770)} = .711, p> 0.05$). It was also seen that there was no statistically significant difference between the educational status of the participants and the fear-anxiety dimension mean score ($F_{(4-770)} = 1.034, p> 0.05$). In addition, it was determined that there was no statistically significant difference between the educational status of the participants and the mean scores of the doubt dimension ($F_{(4-770)} = .926, p> 0.05$).

The Correlation Between the Marital Status Variable and the Level of Psychological Distress and Its Sub-Dimensions

The correlation between the total psychological distress levels of participants, fear-anxiety and doubt dimensions mean scores and the marital status variable was examined in the study by applying the Mann Whitney U Test. The Mann Whitney U Test Results for comparing the marital status variable with the scores of psychological distress, fear-anxiety and suspicion dimension are presented in Table 8.

Table 8. Mann Whitney U Test Results for Comparison of Marital Status Variable with Psychological Distress, Fear-Anxiety Dimension, and Doubt Dimension Scores

Score Type	Marital Status	N	Rank Mean	Sum of Rank	U	Z	p
Psychological Distress	Married	522	392,15	204703,00	63866,0	-,742	,46
	Bachelor	253	379,43	95997,00			
Fear-Anxiety Dimension	Married	775	393,99	205661,50	62907,5	-1,073	,28
	Bachelor	522	375,65	95038,50			
Doubt Dimension	Married	253	390,02	203592,00	64977,0	-,362	,72
	Bachelor	775	383,83	97108,00			

When Table 8 is examined, it is seen that there is no statistically significant difference between the rank mean of the 'psychological distress' scores of the married people (392,15) and the rank mean of the psychological distress scores of the bachelor people (379.43) according to the Mann Whitney U Test results [U= 63866.0, p>.05] There was no statistically significant difference between the rank mean of the 'fear-anxiety dimension' scores of the married participants (393.99) and the rank mean of the fear-anxiety dimension scores of the bachelor participants (375.65) [U= 62907.5, p>.05] Besides, it is concluded that there is no statistically significant difference between the rank mean of the 'doubt dimension' scores of the married participants (375.65) and the rank mean of the doubt dimension scores of the bachelor participants (390.02) [U= 64977.0, p>.05].

The Correlation Between the Occupation Variable and the Level of Psychological Distress and Its Sub-Dimensions

In the study, the correlation between the psychological distress levels, fear-anxiety and doubt dimensions of the participants and the occupational variable was examined through the One-Way ANOVA Test. The results of the one-way analysis of variance regarding the difference between the occupation variable and the level of psychological distress, fear-anxiety and suspicion are presented in Table 9.

Table 9. One-Way Analysis of Variance Results Regarding the Difference Between the Occupation Variable and the Psychological Distress Level, Fear-Anxiety Dimension, and Doubt Dimension

Score Type	Group	Sum of Squares	Sd	Mean of Squares	F	p
Psychological Distress Level	Between Groups	3,307	6	,551	.989	.43
	In Groups	427,987	768	,557		
	Total	431,294	774			
Fear-Anxiety Dimension	Between Groups	6,771	6	1,129	1,522	.17
	In Groups	569,311	768	,741		
	Total	576,082	774			
Doubt Dimension	Between Groups	2,808	6	,468	.763	.60
	In Groups	471,315	768	,614		
	Total	474,122	774			

When Table 9 is examined, one-way analysis of variance was performed to test whether there was a difference between the occupations and psychological distress levels of 775 participants. There was no statistically significant difference between the mean scores of the groups ($F_{(6-768)} = .989, p > 0.05$). There was no statistically significant difference between the occupations of the participants and the mean scores of the fear-anxiety dimension ($F_{(6-768)} = 1.522, p > 0.05$). Also, it was determined that there was no statistically significant difference between the occupations of the participants and the mean scores of the doubt dimension ($F_{(6-768)} = .763, p > 0.05$).

The Correlation Between Income Level Variable and Psychological Distress Level and Its Sub-Dimensions

The correlation between the psychological distress levels, fear-anxiety and doubt dimensions of the participants and the income level variable was examined in the study through the One-Way ANOVA Test. The results of one-way analysis of variance regarding the difference between income level variable and psychological distress level, fear-anxiety dimension and suspicion dimension are presented in Table 10.

Table 10. One-Way Analysis of Variance Results Regarding the Difference Between Income Level Variable and Psychological Distress Level, Fear-Anxiety Dimension and Doubt Dimension

Score Type	Group	Sum of Squares	Sd	Mean of Squares	F	p
Psychological Distress Level	Between Groups	1,128	4	,282	.505	.73
	In Groups	430,167	770	,559		
	Total	431,294	774			
Fear-Anxiety Dimension	Between Groups	1,997	4	,499	.670	.61
	In Groups	574,085	770	,746		
	Total	576,082	774			
Doubt Dimension	Between Groups	1,393	4	,348	.567	.67
	In Groups	472,729	770	,614		
	Total	474,122	774	,282		

In Table 10, one-way analysis of variance was performed to test whether there was a difference between the income levels and psychological distress levels of 775 participants. There was no statistically significant difference between the mean scores of the groups ($F_{(4-770)} = .505, p > 0.05$). There was no statistically significant difference between the income levels of the participants and the mean scores of the fear-anxiety dimension ($F_{(4-770)} = .670, p > 0.05$). Moreover, it was determined that there was no statistically significant difference between the income levels of the participants and the mean scores of the doubt dimension ($F_{(4-770)} = .567, p > 0.05$).

The Correlation Between Chronic Disease Status and Psychological Distress Level and Its Sub-Dimensions

In the study, the correlation between the total psychological distress levels of participants, fear-anxiety dimension, and doubt dimensions mean scores and their chronic disease status was examined by applying the Mann Whitney U Test. The Mann Whitney U Test Results for the comparison of the participants' chronic disease status and psychological distress, fear-anxiety and suspicion dimension scores are presented in Table 11.

Table 11. Mann Whitney U Test Results for Comparison of Chronic Disease Status of Participants with their Psychological Distress, Fear-Anxiety Dimension and Doubt Dimension Scores

Score Type	Chronic D.	N	Rank Mean	Sum of Rank	U	Z	p
Psychological Distress	Yes	104	417,30	43399,50	31844,5	-1,436	.15
	No	671	383,46	257300,50			
Fear-Anxiety Dimension	Yes	104	411,77	42824,00	32420,0	-1,168	.24
	No	671	384,32	257876,00			
Doubt Dimension	Yes	104	419,89	43668,50	31575,5	-1,564	.12
	No	671	383,06	257031,50			

When Table 11 is examined, it is seen that there is no statistically significant difference between the rank mean (415.30) of the 'psychological distress' scores of the participants with a chronic illness and the mean rank of the psychological distress scores of those without chronic illness (383.46) according to the Mann Whitney U Test results [U= 31844.5, p>.05]. There was no statistically significant difference between the rank mean (411.77) of the 'fear-anxiety dimension' scores of the participants with a chronic disease and the rank mean of the fear-anxiety dimension (384.32) scores of the participants without chronic disease [U= 32420.0, p. >.05]. Also, it is observed that there is no statistically significant difference between the mean rank (419.89) of the 'doubt dimension' scores of the participants with chronic disease and the mean rank of the doubt dimension scores (383.06) of those without chronic disease [U= 31575.5, p.>.05].

The Correlation Between COVID-19 Survival Status and the Level of Psychological Distress and Its Sub-Dimensions

In the study, the Mann Whitney U Test was applied to examine the correlation between the total psychological distress levels, fear-anxiety and doubt dimensions mean scores of participants and their COVID-19 survivability. The test result is shown in Table 12.

Table 12. Mann Whitney U Test Results for Comparison of COVID-19 Survival Status of Participants with Psychological Distress, Fear-Anxiety and Doubt Dimension Scores

Score Type	COVID-19	N	Rank Mean	Sum of Rank	U	Z	p
Psychological Distress	Experienced	121	384,93	46576,00	39195,0	-.165	.87
	Not experienced	654	388,57	254124,00			
Fear-Anxiety Dimension	Experienced	121	391,86	47415,00	39100,0	-.207	.84
	Not experienced	654	387,29	253285,00			
Doubt Dimension	Experienced	121	382,62	46296,50	38915,5	-.288	.77
	Not experienced	654	389,00	254403,50			

When Table 12 is examined, according to the Mann Whitney U Test results, it is seen that there is no statistically significant difference between the rank mean of the 'psychological distress' scores (384,93) of the participants who survived COVID-19 and the rank mean of the psychological distress scores of those (388,57) who did not experience the COVID-19 [U= 39195.0, p>.05]. There was no statistically significant difference between the rank mean of the 'fear-anxiety dimension' scores of the participants (391.86) who survived COVID-19 and the rank

mean of the fear-anxiety dimension scores of the participants (387.29) who did not experience the COVID-19 [$U=39100.0, p>.05$]. In addition, it is observed that there is no statistically significant difference between the rank mean of the 'doubt dimension' scores of the participants (382.62) who survived COVID-19 and the rank mean of the doubt dimension scores of those (389.00) who did not experience the COVID-19 [$U=38915.5, p>.05$].

CONCLUSION and DISCUSSION

The effect of COVID-19 on human psychology is discussed in this study. It was tried to determine the 'psychological distress, fear-anxiety and doubt levels' of the participants owing to COVID-19. In addition, it was revealed whether the effects of these dimensions can differ according to gender, age, residence, educational status, marital status, occupation, income level, chronic disease, and experiencing COVID-19.

As a result of the research, the psychological distress levels of the participants owing to COVID-19 were at an average level. In this respect observed since December 2020, this situation can also be considered as the psychological distress owing to COVID-19 is neither very low nor very high. The level of psychological distress can be expected to be very high during a global, deadly, and life-threatening epidemic. However, the results are a sign that levels of psychological distress among the public have dropped significantly as time has passed (Qui, et al., 2020). The COVID-19 epidemic, which the people have been struggling for more than a year, was a situation of complete obscurity when it first emerged. Over time, the level of awareness in individuals against COVID-19 has improved. In their study titled awareness, age and gender, as protective factors against psychological distress during the COVID-19 epidemic, Conversano et al. (2020) found a negative correlation between awareness and psychological distress, and they have expressed that it helps to cope with stressful situations such as the COVID-19 outbreak in this case. In this study, the fact that the level of psychological distress was not very high may be associated with the increase in the awareness level of the participants.

In this study, the level of psychological distress was also examined in two sub-dimensions. These are fear-anxiety and doubt dimensions. Doubt dimension was at a similar and average level with the general psychological distress level. Schweda et al (2021) concluded that the COVID-19 outbreak caused a measurable increase in fear and anxiety. Similarly, in this study, the fear-anxiety dimension was found to be high. In this case, this study indicates that fear and anxiety of people against COVID-19 is intense. COVID-19 is a triggering condition that can elicit fear (Coelho et al., 2020). It has also emerged in this study that this situation still continues intensely and that COVID-19 continues to create fear-anxiety. Reasons for this fear may include the lack of any definitive and specific treatment for the virus (Singh et al., 2020).

Besides, the correlation between the psychological distress levels, fear-anxiety and doubt dimensions of the participants and their 'gender, age, residence, educational status, marital status, occupation, income level, chronic illness, and experiencing COVID-19' was also examined in the study. As a result of the study, no statistically significant correlation was found between 'age, residence, educational status, marital status,

occupation, income level, chronic disease, catching COVID-19' and psychological distress, fear-anxiety and doubt levels of the participants. However, there was a significant correlation between the 'gender' variable and psychological distress, fear-anxiety and doubt levels. As a result of the research, it was also seen that COVID-19 caused more psychological distress in females and created more fear-anxiety and doubt. A similar situation was seen in the study of Sevim et al. (2020). In the related study, women's anxiety and hopelessness levels were higher than men.

RECOMMENDATIONS

As a result, psychological distress and doubt levels of individuals owing to COVID-19 were not high, but their fear-anxiety levels were quite high. Considering that there is a negative correlation between awareness and fear-anxiety, increasing the awareness of individuals about COVID-19 may be effective in reducing their psychological distress. In addition, it was also revealed in this study that COVID-19 causes more psychological distress in females than males and creates more fear-anxiety and doubt. Therefore, it may be recommended for further studies to examine the causes of psychological distress of females against COVID-19 and the solutions to this problem.

As a result of the research, contrary to expectations, there was no statistical difference between the levels of psychological distress experienced by individuals with chronic diseases and individuals without chronic diseases due to COVID-19. Again, a similar situation has been detected between individuals who caught and survived COVID-19 and individuals who did not catch COVID-19. The reasons for this situation can be examined in depth in future studies.

ETHICAL TEXT

In this article, journal writing rules, publication principles, research and publication ethics rules, journal ethics rules were followed. Responsibility for any violations that may arise regarding the article belongs to the authors. For the research, an 'ethics committee positive' report was given by the Social and Human Sciences Research Ethics Committee of Tokat Gaziosmanpaşa University, in the 10th session on 29.04.2021, with the decision numbered 5.

Author(s) Contribution Rate: In this article, we declare that the contribution rate of the first researcher is 50%, while the contribution rate of the second author is 50%.

REFERENCES

- Aslan, R. (2020). COVID-19 Fizyoloji ve psikolojiyi nasıl etkiliyor? *Ayrıntı Dergisi*, 8(88), 47-53.
- Ay, T., Oruç, D., & Özdoğru, A. (2021). Adaptation and evaluation of COVID-19 related psychological distress scale Turkish form. *Death Studies*, 46(3), 560-568.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (18. Baskı). Pegem Akademi.
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., & Dong, J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry Research*, 287, 1-5.
- Chen, Q., Liang, M., Li, Y., Guo, J., Fei, D., Wang, L., & Zhang, Z. (2020). Mental health care for medical staff in China during the COVID-19 outbreak. *The Lancet Psychiatry*, 7(4), 15-16. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30078-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30078-X)
- Coelho, C., Suttiwan, P., Arato, N., & Zsido, A. (2020). On the nature of fear and anxiety triggered by COVID-19. *Frontiers in psychology*, 11, 1-8.
- Conversano, C., Di Giuseppe, M., Miccoli, M., Ciacchini, R., Gemignani, A., & Orru, G. (2020). Mindfulness, age and gender as protective factors against psychological distress during Covid-19 pandemic. *Frontiers in Psychology*, 11, 1-9.
- Erdoğan, Y., Koçoğlu, F., & Sevim, C. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde anksiyete ile umutsuzluk düzeylerinin psikososyal ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23, 24-37.
- Feng, L., Dong, Z., Yan, R., Wu, X., Zhang, L., Ma, J., & Zeng, Y. (2020). Psychological distress in the shadow of the COVID-19 pandemic: Preliminary development of an assessment scale. *Psychiatry Research*, 291, 113-202. doi:10.1016/j.psychres.2020.113202
- GOOGLE. (2021). *Google haberler*. <https://news.google.com/covid19/map?hl=tr&gl=TR&ceid=TR%3Atr>
- Li, S., Wang, Y., Yang, Y., Lei, X., & Yang, Y. (2020). Analysis of influencing factors of anxiety and emotional disorders in children and adolescents during home isolation during the epidemic of novel coronavirus pneumonia. *Chinese Journal of Child Health*, 28(3), 1-9.
- Pan, X., Ojcius, D., Gao, T., Li, Z., Pan, C., & Pan, C. (2020). Lessons learned from the 2019-nCoV epidemic on prevention of future infectious diseases. *Microbes and Infection*, 22(2), 86-91. doi:10.1016/j.micinf.2020.02.004
- Qui, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., & Xu, Y. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policy recommendations. *General Psychiatry*, 33(2), 1-3. doi:10.1136/gpsych-2020-100213
- Schweda, A., Weismüller, B., Bäuerle, A., Dörrie, N., Musche, V., Fink, M., Skoda, E. (2021). Phenotyping mental health: Age, community size, and depression differently modulate COVID-19-related fear and generalized anxiety. *Comprehensive Psychiatry*, 104, 1-9. doi:10.1016/j.comppsy.2020.152218
- Singh, P., Singh, S., Sohal, M., Dwivedi, Y., Kahlon, K., & Sawhney, R. (2020). Psychological fear and anxiety caused by COVID-19: Insights from Twitter analytics. *Asian Journal of Psychiatry*, 54, 1-3. doi:10.1016 / j.ajp.2020.102280

- Soylu, Ö. B. (2020). Türkiye ekonomisinde COVID-19'un sektörel etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(6), 169-185.
- Xiao, C. (2020). A novel approach of consultation on 2019 novel coronavirus (COVID-19)-related psychological and mental problems: structured letter therapy. *Psychiatry Investigation*, 17(2), 175. doi:10.30773/pi.2020.0047
- Yang, Y., Li, W., Zhang, Q., Zhang, L., Cheung, T., & Xiang, Y. (2020). Mental health services for older adults in China during the COVID-19 outbreak. *The Lancet Psychiatry*, 7(4), 19. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30079-1](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30079-1)

COVID-19'UN İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİSİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Öz

Bu araştırmanın en temel amacı, dünyayı etkisi altına alan COVID-19'un insan psikolojisine etkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada veriler 'COVID-19 Psikolojik Sıkıntı Ölçeği' kullanılarak elde edilmiştir. Beşli likert tipi ölçekten alınabilecek ortalama puanlar 1 ile 5 arasında değişmektedir. Toplam 12 sorudan oluşan Psikolojik Sıkıntı Ölçeği, korku-kaygı ve şüphe boyutu olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Veriler katılımcılardan Google form aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırmaya 316'sı kadın, 459'u erkek olmak üzere toplam 775 kişi katılmıştır. Araştırma verileri SPSS programı kullanılarak analiz edilmiş olup, ölçeğin Alpha değeri .80 bulunmuştur. Araştırmada 'cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı, COVID-19 olma durumu' gibi değişkenler ile psikolojik sıkıntı, korku-kaygı ve şüphe boyutları arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların COVID-19'a yönelik, ortalama düzeyde psikolojik sıkıntı ve şüphe, yüksek düzeyde korku-kaygı yaşadıkları tespit edilmiştir. Çalışmada cinsiyet değişkeni açısından psikolojik sıkıntı, korku-kaygı ve şüphe boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuş ve kadınların COVID-19'dan daha fazla korktuğu tespit edilmiştir. Araştırmanın diğer tüm değişkenlerinde ise istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir. Sonuç olarak araştırmaya katılanlar üzerinde COVID-19'un psikolojik etkisinin yüksek düzeyde olmadığı, ancak oldukça fazla korku-kaygı oluşturduğu ve kadınların erkeklere göre daha fazla psikolojik sıkıntı yaşadığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Covid-19, psikolojik sıkıntı, korku-kaygı, şüphe.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi savaşlar ve salgınlarla doludur, ancak bazı salgınların neden olduğu ölüm ve korku hiçbir savaşla kıyaslanamaz (Pan vd., 2020). 2019'un Aralık ayında ilk kez Çin'in Vuhan şehrinde görülen COVID-19 salgını da hızlı bulaşma özelliği ile kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Ocak 2020 tarihi ile birlikte Amerika, Avrupa ve Asya ülkelerinde de COVID-19 vakaları gözlemlenmiş ve salgın insanların tüm yaşam alanlarını olumsuz etkilemiştir. Sağlık bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre Türkiye'de görülen ilk vaka, 11 Mart 2020 tarihinde görülmüş, yine COVID-19'a bağlı ilk ölüm ise 15 Mart 2020'de gerçekleşmiştir. Bununla birlikte Mart 2021'de ise tüm dünya da COVID-19'a bağlı ölüm sayısı 2.714.606 (GOOGLE, 2021) olmuştur. Ancak salgın, yalnızca enfeksiyon nedeniyle ölüm riskini değil, aynı zamanda dayanılmaz psikolojik baskıyı da beraberinde getirmiştir (Cao vd., 2020).

Genel karantina kuralları ile birlikte sosyal varlık olan insan eve kapanmış, diğer insanlarla sosyal teması en aza indirerek yaşamaya başlamıştır. Sosyal yaşamdan kopan insan yeni bir yaşam biçimine uyum sağlamak zorunda kalmıştır. Eğitimler uzaktan olmaya, evler ofise dönüşmeye başlamıştır. COVID-19 yalnızca insan sağlığını tehdit etmemiş, bunun yanında ekonomik sektörü de derinden etkilemiştir. Sanayide üretilere ara verilmiş, yolcu hareketliliği kısıtlanmış, spor ve sanat faaliyetleri durdurulmuş, iş gücü piyasası olumsuz etkilenmiştir (Soylu, 2020). Böylece insanların korku ve kaygı düzeyleri, salgının ölümcül etkilerinin yanında, ekonomik, sosyal, geleceğe dair karamsar tutumlara bağlı olarak etkilenmiştir. Bu olağan üstü durum ile karşı karşıya kalan insan için çeşitli psikolojik ve zihinsel sorunların ortaya çıkması beklendik bir durum olmuştur (Xiao, 2020). Psikoloji ile fizyolojinin birbirini etkilediği düşünüldüğünde (Aslan, 2020) korku ve kaygı düzeyinin yüksek olması, salgına karşı insanların bağışıklık düzeylerini de düşürecektir.

Henüz tedavisi bulunmayan ve aşılama çalışmalarının da devam ettiği salgının yıkıcı psikolojik etkisi yaşamı hala olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden salgının genel halk, hastalar, sağlık personeli, çocuklar ve yaşlılar üzerindeki psikolojik etkisine dair çalışmalar yapılmıştır (Chen vd., 2020; Yang, vd., 2020; Liv vd., 2020). Bu çalışma ile birlikte üzerinden bir yıldan fazla zaman geçmiş olan COVID-19 salgınının insanları psikolojik açıdan nasıl bir sıkıntılı sürece soktuğu ortaya çıkarılacaktır. Ayrıca psikolojik sıkıntının altında yatan korku-kaygı ve şüphe boyutlarının düzeyleri de araştırılacaktır. COVID-19 sıkıntı durumları ile kişilerin demografik özellikleri arasında ki ilişki durumu ortaya çıkarılacaktır.

Araştırmanın temel amacı; dünyayı etkisi altına alan COVID-19'un insan psikolojisine etkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda bu çalışma ile birlikte aşağıda ki sorulara cevap aranacaktır;

- Bireylerin COVID-19 salgınına bağlı olarak psikolojik sıkıntı düzeyleri nedir?
- Bireylerin psikolojik sıkıntı düzeyleri ile cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı, COVID olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?

- Bireylerin korku-kaygı düzeyleri ile cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı, COVID olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Bireylerin şüphe düzeyleri ile cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı, COVID olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bireylerin COVID-19 salgınına karşı psikolojik sıkıntı düzeylerini ölçmeyi amaçlayan bu çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde tasarlanmıştır. Bu yöntemde verilerin toplanma amacı, bir grubun belirli özelliklerini ortaya çıkarmaktır (Büyüköztürk vd., 2014). Bu araştırma ile birlikte bireylerin psikolojik sıkıntı düzeyleri ortaya çıkarılacak ve çeşitli değişkenler ile kişilerin korku-kaygı ve şüphe düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılacaktır. Araştırma için Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 29.04.2021 tarihinde 10.oturum 5 numaralı kararla ‘etik kurul olumlu’ raporu verilmiştir.

Katılımcılar

Çevrim içi yöntemle ölçeği toplamda 775 kişi cevaplamıştır. Katılımcıların %40’8 (N=316)’i kadın, %59,2 (N=459)’si erkektir. Yine çalışmaya katılanların %15,6 (N=121)’si COVID-19 atlattığını, %84,4 (N=654)’ü ise COVID-19 atlattığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Katılımcıların Demografik Özellikleri		f	%
Cinsiyet	Kadın	316	40,8
	Erkek	459	59,2
Yaş	20 yaş ve altı	91	11,7
	21-30 yaş arası	159	20,5
	31-40 yaş arası	261	33,7
	41-50 yaş arası	195	25,2
	51 yaş ve üzeri	69	8,9
Yerleşim Yeri	Köy	27	3,5
	Kasaba	16	2,1
	İlçe	237	30,6
	İl-Büyükşehir	495	63,9
Eğitim Durumu	İlköğretim	47	6,1
	Ortaöğretim (lise)	162	20,9
	Önlisans	58	7,5
	Lisans	394	50,8
	Lisansüstü	114	14,7
Medeni Hal	Evli	522	67,4
	Evli Değil	253	32,6
Meslek	Öğrenci	133	17,2
	Çalışmıyor	80	10,3
	Kamu	390	50,3
	Özel Sektör	97	12,5
	Esnaf	24	3,1
	Çiftçi	8	1,0
	Diğer	43	5,5

Gelir Düzeyi	0-2.325 TL arası	188	24,3
	2.326-4.500 TL arası	142	18,3
	4.5001-7000 TL arası	317	40,9
	7.001-10.000 TL arası	87	11,2
	10.001 TL ve üzeri	41	5,3
Kronik Hastalık	Var	104	13,4
	Yok	671	86,6
COVID-19 Durumu	Atlattım/Oldum	121	15,6
	Atlatmadım/Olmadım	654	84,4
Toplam		775	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılanların %6,1(N=47) ilköğretim, %20,9(N=162)'u lise, %7,5(N=58)'i önlisans, %50,8(N=394)'i lisans, %14,7(N=114)'si ise lisansüstü eğitim mezunudur. Yaşlarına göre bakıldığında en fazla katılımcının 31-40 yaş aralığında (%33,7) olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler Google Formlar aracılığı ile elde edilmiştir. Form iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde katılımcıların cinsiyeti, yaşı, yaşadığı yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı, COVID-19'a yakalanma durumu gibi bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise Feng vd. (2020) tarafından geliştirilen ve Ay vd. (2021) tarafından Türkçe'ye uyarlanan 12 maddelik 'COVID-19 Psikolojik Sıkıntı Ölçeği' yer almaktadır. Veriler katılımcılara Google Formlar aracılığı ile ulaştırılmış ve katılımcıların Google kimlikleri ile giriş yapmaları istenmiştir. Böylece olası mükerrer girişlerin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Toplam 12 maddeden oluşan ölçekten alınabilecek ortalama puanlar 1-5 arasındadır. Puan ortalamaları 5'e yaklaştıkça psikolojik sıkıntı düzeyi, korku-kaygı ve şüphe boyutları da artmaktadır. Tablo 2'de derecelendirme ölçeğine karşılık gelen ortalama puan-puan aralıkları ve psikolojik sıkıntı düzeyleri gösterilmiştir.

Tablo 2. Derecelendirme Ölçeğine Karşılık Gelen Puan-Puan Aralıkları			
Seçenek	Verilecek Puan	Psikolojik Sıkıntı Düzeyi	Puan Aralığı
Kesinlikle Katılmıyorum	1	Çok Düşük	1.00-1.79
Katılmıyorum	2	Düşük	1.80-2.59
Kararsızım	3	Ortalama	2.60-3.39
Katılıyorum	4	Yüksek	3.40-4.19
Kesinlikle Katılıyorum	5	Çok Yüksek	4.20-5.00

Katılımcılardan elde edilen veriler SPSS programına yüklenerek analiz edilebilir hale dönüştürülmüştür. Analize başlamadan önce tüm değişkenlere ait verilerin normal dağılımına 'Kolmogorov-Smirnov' testi ile bakılmıştır. Dağılım testi sonucunda 'cinsiyet, medeni hal, kronik hastalık, COVID-19 atlatma durumu, yerleşim yeri' değişkenlerinde verilerin normal dağılım göstermediği ($p < .05$) görülmüştür. Ancak 'yaş, eğitim durumu, mesleği, gelir düzeyi' değişkenlerinde ise verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir ($p > .05$). Bu yüzden 'cinsiyet, medeni hal, kronik hastalık ve COVID-19 atlatma durumlarında' nonparametrik testlerden olan 'Mann Whitney U Testi', yerleşim yeri değişkeninde ise 'Kruskal Wallis Testi' uygulanmıştır. Normal dağılım gösteren 'yaş, eğitim durumu, mesleği, gelir düzeyi' değişkenlerinde ise parametrik testlerden olan 'One Way ANOVA Testi'

uygulanarak analiz edilmiştir. Araştırma verileri SPSS programı kullanılarak analiz edilmiş olup, Alpha güvenilirlik kat sayısı değeri ise ölçeğin bütünü için .80, korku- kaygı boyutu .84, şüphe boyutu ise .83 bulunmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların psikolojik sıkıntı düzeylerine ilişkin bulgulara ve farklı değişkenler ile 'korku-kaygı ve şüphe' boyutları arasındaki istatistiksel sonuçlara yer verilmiştir.

Katılımcıların Psikolojik Sıkıntı Düzeyleri

Çalışmada katılımcılara Psikolojik Sıkıntı Ölçeği uygulanmış ve sonuçları istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Tablo 3'te katılımcıların psikolojik sıkıntı düzeylerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Psikolojik Sıkıntı Düzeyleri

Boyutlar	N	X	ss
Toplam Ortalama Puan	775	3,35	0,75
Korku-Kaygı Ortalama Puan	775	3,77	0,86
Şüphe Ortalama Puan	775	3,05	0,78

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların genel psikolojik sıkıntı düzeyleri 'ortalama' seviyede çıkmıştır ($X=3,35$). Ancak ölçeğin 'korku-kaygı' boyutunda katılımcıların psikolojik sıkıntı düzeylerinin 'yüksek' seviyede olduğu görülmüştür ($X=3,77$). Ölçeğin alt boyutlarından diğeri olan 'şüphe' boyutu ise 'ortalama' seviyede bulunmuştur ($X=3,05$).

Cinsiyet Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Çalışmada katılımcıların toplam psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutları puan ortalamaları ile cinsiyet değişkeni arasında ki ilişkiye Mann Whitney U Testi ile bakılmıştır. Test sonucu Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı, Korku-Kaygı Boyutu ve Şüphe Boyutu Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Psikolojik Sıkıntı	Kadın	316	431,90	136481,0	58649,0	-4,533	.00
	Erkek	459	357,78	164219,0			
Korku-Kaygı Boyutu	Kadın	316	431,23	136269,5	58860,5	-4,477	.00
	Erkek	459	358,24	164430,5			
Şüphe Boyutu	Kadın	316	427,02	134937,0	60193,0	-4,032	.00
	Erkek	459	361,14	165763,0			

Tablo 4 incelendiğinde Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre kadınların 'psikolojik sıkıntı' puanlarının sıra ortalamaları (431,90) ile erkeklerin psikolojik sıkıntı puanlarının sıra ortalamaları (357,78) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir [$U= 58649.0$, $p<.05$]. Sıra ortalama puanları karşılaştırıldığında bu farkın kadınlar yönünde olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç ile kadınların COVID-19 salgını karşısında erkeklerden daha fazla 'Psikolojik Sıkıntı' yaşadıkları söylenebilir.

Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında kadınların 'korku-kaygı boyutu' puanlarının sıra ortalamaları (431,23) ile erkeklerin korku-kaygı boyutu puanlarının sıra ortalamaları (358,24) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir [$U= 5886.5, p<.05$]. Sıra ortalama puanları karşılaştırıldığında bu farkın kadınlar yönünde olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç, kadınların COVID-19 salgını karşısında erkeklerden daha fazla korktukları ve kaygılandıkları anlamını taşımaktadır.

Kadınların 'şüphe boyutu' puanlarının sıra ortalamaları (427,02) ile erkeklerin şüphe boyutu puanlarının sıra ortalamaları (361,14) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir [$U= 60193.0, p<.05$]. Bu farklılığın sıra ortalama puanları karşılaştırıldığında kadınların daha fazla puan aldığı yönünde olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç, kadınların salgına bağlı olarak erkeklerden daha fazla COVID-19 şüphesi duydukları anlamını taşımaktadır.

Yaş Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Çalışmada katılımcıların psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutlarına ilişkin puan ortalamaları ile yaş değişkeni arasında ki ilişkiye One-Way ANOVA Testi ile bakılmıştır. Test sonucu Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Yaş ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi, Korku-Kaygı Boyutu ve Şüphe Boyutu Arasındaki Farklılığa İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Puan Türü	Grup	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Psikolojik Sıkıntı Düzeyi	Gruplar Arası	.704	4	.176	.315	.87
	Gruplar İçi	430,590	770	.559		
	Toplam	431,294	774			
Korku-Kaygı Boyutu	Gruplar Arası	1,297	4	.324	.434	.78
	Gruplar İçi	574,785	770	.746		
	Toplam	576,082	774			
Şüphe Boyutu	Gruplar Arası	1,770	4	.442	.721	.58
	Gruplar İçi	472,353	770	.613		
	Toplam	474,122	774			

Katılımcıların yaş aralıkları ile psikolojik sıkıntı düzeyleri arasında fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 5 incelendiğinde grupların psikolojik sıkıntı düzeyi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür [$F_{(4-770)} = .315, p> 0.05$]. Ölçeğin alt boyutundan olan korku-kaygı boyutu ile grupların puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür [$F_{(4-770)} = .434, p> 0.05$]. Yine katılımcıların şüphe boyutu ile grupların puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir [$F_{(4-770)} = .434, p> 0.05$].

Yerleşim Yeri Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Çalışmada katılımcıların psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutlarına ilişkin puanları ile yaşadıkları yerleşim yeri (köy, kasaba, ilçe, il-büyükşehir) arasında ki ilişkiye Kruskal Wallis Testi ile bakılmıştır.

Katılımcıların yerleşim yerleri ile psikolojik sıkıntı düzeyi, korku-kaygı, şüphe boyutu ortalama puanlarının farklılığına ilişkin yapılan Kruskal Wallis Testi Sonuçları Test sonucu Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Yerleşim Yerleri ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi, Korku-Kaygı, Şüphe Boyutu Ortalama Puanlarının Farklılığına İlişkin Yapılan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken-Gruplar	N	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	
Psikolojik Sıkıntı Düzeyi	Köy	27	416,69	1,036	3	.79
	Kasaba	16	366,25			
	İlçe	237	395,30			
	İl-Büyükşehir	495	383,64			
Korku-Kaygı Boyutu	Köy	27	397,43	1,466	3	.69
	Kasaba	16	359,78			
	İlçe	237	401,11			
	İl-Büyükşehir	495	382,12			
Şüphe Boyutu	Köy	27	422,39	.684	3	.88
	Kasaba	16	385,78			
	İlçe	237	388,53			
	İl-Büyükşehir	495	385,94			

Farklı yerleşim yerlerinde yaşayan 775 katılımcının yerleşim yeri ile psikolojik sıkıntı düzeyleri, arasında fark olup olmadığını test etmek için Kruskal Wallis Testi yapılmış ve grupların sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir ($X^2_{(3)}=1,036$, $p>.05$). Katılımcıların yerleşim yeri ile korku-kaygı boyutu düzeyleri, arasında fark olup olmadığını test etmek için Kruskal Wallis Testi yapılmış ve grupların sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir ($X^2_{(3)}=1,466$, $p>.05$). Tablo 6’ya bakıldığında farklı yerleşim yerlerinde yaşayan katılımcıların yerleşim yeri ile şüphe boyutu düzeylerinin, grupların sıra ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($X^2_{(3)}=.684$, $p>.05$).

Eğitim Durumu Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Çalışmada katılımcıların psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutlarına ilişkin puanları ile eğitim durumları arasında ki ilişkiye One-Way ANOVA Testi ile bakılmıştır. Eğitim durumu değişkeni ile psikolojik sıkıntı düzeyi, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutu arasındaki farklılığa ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 7’da sunulmuştur.

Tablo 7. Eğitim Durumu Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi, Korku-Kaygı Boyutu ve Şüphe Boyutu Arasındaki Farklılığa İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Puan Türü	Grup	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Psikolojik Sıkıntı Düzeyi	Gruplar Arası	1,586	4	.397	.711	.585
	Gruplar İçi	429,708	770	.558		
	Toplam	431,294	774			
Korku-Kaygı Boyutu	Gruplar Arası	3,077	4	.769	1,034	.389
	Gruplar İçi	573,004	770	.744		
	Toplam	576,082	774			
Şüphe Boyutu	Gruplar Arası	2,269	4	.567	.926	.448
	Gruplar İçi	471,853	770	.613		
	Toplam	474,122	774	.397		

Katılımcıların eğitim durumları ile psikolojik sıkıntı düzeyleri arasında fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 7 incelendiğinde grupların puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak

anlamli fark olmadigi görülmüştür ($F_{(4-770)} = .711, p > 0.05$). Katılımcıların eğitim durumları ile korku-kaygı boyutu puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($F_{(4-770)} = 1,034, p > 0.05$). Yine katılımcıların eğitim durumları ile şüphe boyutu puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($F_{(4-770)} = .926, p > 0.05$).

Madeni Hal Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Çalışmada katılımcıların toplam psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutları puan ortalamaları ile medeni hal değişkeni arasında ki ilişkiye Mann Whitney U Testi ile bakılmıştır. Medeni hal değişkeni ile psikolojik sıkıntı, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutu puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları Tablo 8’te sunulmuştur.

Tablo 8. Medeni Hal Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı, Korku-Kaygı Boyutu ve Şüphe Boyutu Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Medeni Hal	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Psikolojik Sıkıntı Düzeyi	Evli	522	392,15	204703,00	63866,0	-.742	.46
	Evli Değil	253	379,43	95997,00			
Korku-Kaygı Boyutu	Evli	775	393,99	205661,50	62907,5	-1,073	.28
	Evli Değil	522	375,65	95038,50			
Şüphe Boyutu	Evli	253	390,02	203592,00	64977,0	-.362	.72
	Evli Değil	775	383,83	97108,00			

Tablo 8 incelendiğinde, Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre evli olan katılımcıların ‘psikolojik sıkıntı’ puanlarının sıra ortalamaları (392,15) ile evli olmayan katılımcıların psikolojik sıkıntı puanlarının sıra ortalamaları (379,43) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir [$U = 63866,0, p > .05$]. Evli olan katılımcıların ‘korku-kaygı boyutu’ puanlarının sıra ortalamaları (393,99) ile evli olmayan katılımcıların korku-kaygı boyutu puanlarının sıra ortalamaları (375,65) arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmemiştir [$U = 62907.5, p > .05$]. Yine evli olan katılımcıların ‘şüphe boyutu’ puanlarının sıra ortalamaları (375,65) ile evli olmayanların şüphe boyutu puanlarının sıra ortalamaları (390,02) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir [$U = 64977.0, p > .05$].

Meslek Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Çalışmada katılımcıların psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutlarına ilişkin puanları ile meslek değişkeni arasında ki ilişkiye One-Way ANOVA Testi ile bakılmıştır. Meslek değişkeni ile psikolojik sıkıntı düzeyi, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutu arasındaki farklılığa ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Meslek Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi, Korku-Kaygı Boyutu ve Şüphe Boyutu Arasındaki Farklılığa İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Puan Türü	Grup	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Psikolojik Sıkıntı Düzeyi	Gruplar Arası	3,307	6	,551	.989	.43
	Gruplar İçi	427,987	768	,557		
	Toplam	431,294	774			
	Gruplar Arası	6,771	6	1,129	1,522	.17

Korku-Kaygı Boyutu	Gruplar İçi	569,311	768	,741		
	Toplam	576,082	774			
Şüphe Boyutu	Gruplar Arası	2,808	6	,468	.763	.60
	Gruplar İçi	471,315	768	,614		
	Toplam	474,122	774			

Katılımcıların meslekleri ile psikolojik sıkıntı düzeyleri arasında fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 9 incelendiğinde grupların puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F_{(6-768)} = .989, p > 0.05$). Katılımcıların meslekleri ile korku-kaygı boyutu puanlarının ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F_{(6-768)} = 1,522, p > 0.05$). Yine katılımcıların meslekleri ile şüphe boyutu puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($F_{(6-768)} = .763, p > 0.05$).

Gelir Düzeyi Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Çalışmada katılımcıların psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutlarına ilişkin puanları ile gelir düzeyleri değişkeni arasında ki ilişkiye One-Way ANOVA Testi ile bakılmıştır. Gelir düzeyi değişkeni ile psikolojik sıkıntı düzeyi, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutu arasındaki farklılığa ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Gelir Düzeyi Değişkeni ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi, Korku-Kaygı Boyutu ve Şüphe Boyutu Arasındaki Farklılığa İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Puan Türü	Grup	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Psikolojik Sıkıntı Düzeyi	Gruplar Arası	1,128	4	.282	.505	.73
	Gruplar İçi	430,167	770	.559		
	Toplam	431,294	774			
Korku-Kaygı Boyutu	Gruplar Arası	1,997	4	.499	.670	.61
	Gruplar İçi	574,085	770	.746		
	Toplam	576,082	774			
Şüphe Boyutu	Gruplar Arası	1,393	4	.348	.567	.67
	Gruplar İçi	472,729	770	.614		
	Toplam	474,122	774	.282		

Katılımcıların gelir düzeyleri ile psikolojik sıkıntı düzeyleri arasında fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 10 incelendiğinde grupların puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F_{(4-770)} = .505, p > 0.05$). Katılımcıların gelir düzeyleri ile korku-kaygı boyutu puanlarının ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F_{(4-770)} = .670, p > 0.05$). Yine katılımcıların gelir düzeyleri ile şüphe boyutu puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($F_{(4-770)} = .567, p > 0.05$).

Kronik Hastalık Durumu ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Çalışmada katılımcıların toplam psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutları puan ortalamaları ile kronik hastalık durumları arasında ki ilişkiye Mann Whitney U Testi ile bakılmıştır. Katılımcıların kronik hastalık durumu ile psikolojik sıkıntı, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutu puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Katılımcıların Kronik Hastalık Durumu ile Psikolojik Sıkıntı, Korku-Kaygı Boyutu ve Şüphe Boyutu Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	Kronik H.	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Psikolojik Sıkıntı Düzeyi	Var	104	417,30	43399,50	31844,5	-1,436	.15
	Yok	671	383,46	257300,50			
Korku-Kaygı Boyutu	Var	104	411,77	42824,00	32420,0	-1,168	.24
	Yok	671	384,32	257876,00			
Şüphe Boyutu	Var	104	419,89	43668,50	31575,5	-1,564	.12
	Yok	671	383,06	257031,50			

Tablo 11 incelendiğinde Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre kronik hastalığı olan katılımcıların ‘psikolojik sıkıntı’ puanlarının sıra ortalamaları (415,30) ile kronik hastalığı olmayanların psikolojik sıkıntı puanlarının sıra ortalamaları (383,46) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir [U= 31844,5, p>.05]. Kronik hastalığı olan katılımcıların ‘korku-kaygı boyutu’ puanlarının sıra ortalamaları (411,77) ile kronik hastalığı olmayan katılımcıların korku-kaygı boyutu puanlarının sıra ortalamaları (384,32) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır [U= 32420,0, p>.05]. Yine kronik hastalığı olan katılımcıların ‘şüphe boyutu’ puanlarının sıra ortalamaları (419,89) ile kronik hastalığı olmayanların şüphe boyutu puanlarının sıra ortalamaları (383,06) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir [U= 31575,5, p>.05].

COVID-19 Atlama Durumu ile Psikolojik Sıkıntı Düzeyi ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Çalışmada katılımcıların toplam psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutları puan ortalamaları ile COVID-19 atlama durumları arasında ki ilişkiye Mann Whitney U Testi ile bakılmıştır. Test sonucu Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Katılımcıların COVID-19 Atlama Durumu ile Psikolojik Sıkıntı, Korku-Kaygı Boyutu ve Şüphe Boyutu Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan Türü	COVID-19	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Psikolojik Sıkıntı Düzeyi	Geçirdim	121	384,93	46576,00	39195,0	-.165	.87
	Geçirmedim	654	388,57	254124,00			
Korku-Kaygı Boyutu	Geçirdim	121	391,86	47415,00	39100,0	-.207	.84
	Geçirmedim	654	387,29	253285,00			
Şüphe Boyutu	Geçirdim	121	382,62	46296,50	38915,5	-.288	.77
	Geçirmedim	654	389,00	254403,50			

Tablo 12 incelendiğinde Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre COVID-19 atlatan katılımcıların ‘psikolojik sıkıntı’ puanlarının sıra ortalamaları (384,93) ile COVID-19 atlatmayanların psikolojik sıkıntı puanlarının sıra ortalamaları (388,57) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir [U= 39195,0, p>.05]. COVID-19 atlatan katılımcıların ‘korku-kaygı boyutu’ puanlarının sıra ortalamaları (391,86) ile COVID-19 atlatmayan katılımcıların korku-kaygı boyutu puanlarının sıra ortalamaları (387,29) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır [U= 39100,0, p>.05]. Yine COVID-19 atlatan katılımcıların ‘şüphe boyutu’ puanlarının sıra ortalamaları (382,62) ile COVID-19 atlatmayanların şüphe boyutu puanlarının sıra ortalamaları (389,00) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir [U= 38915,5, p>.05].

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada COVID-19'un insan psikolojisine etkisi ele alınmıştır. Araştırmada katılımcıların COVID-19'a bağlı olarak ortaya çıkabilecek 'psikolojik sıkıntı, korku-kaygı ve şüphe düzeyleri' belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu boyutların olası etkilerinin cinsiyet, yaş, yaşadığı yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı, COVID-19'a yakalanma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği de ortaya çıkarılmıştır.

Araştırma sonucunda katılımcıların COVID-19'a bağlı psikolojik sıkıntı düzeyleri ortalama seviyede çıkmıştır. Bu durum Aralık 2020'den bu yana gelinen noktada COVID-19'a bağlı psikolojik sıkıntıların ortalama düzeyde olduğu ifade edilebilir. Küresel, ölümcül ve tüm hayatı olumsuz etkileyen bir salgına karşı psikolojik sıkıntı düzeyinin çok yüksek olması beklenebilir. Ancak sonuçlar, zaman geçtikçe halk arasındaki psikolojik sıkıntı seviyelerinin önemli ölçüde düştüğünün bir işaretidir (Qui vd., 2020). Bir yılı aşkındır mücadele edilen COVID-19 salgını, ilk çıktığı zamanlarda tam bir bilinmezlik içeren bir durum teşkil etmekte idi. Zamanla COVID-19'a karşı bireylerde farkındalık düzeyi gelişmiştir. Conversano vd. (2020), COVID-19 salgını sırasında psikolojik sıkıntıya karşı koruyucu faktörler olarak farkındalık, yaş ve cinsiyet başlıklı çalışmalarında, farkındalık ile psikolojik sıkıntı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu ve bu durumda COVID-19 salgını gibi stresli durumlarla başa çıkmada yardımcı olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu çalışmada da psikolojik sıkıntı düzeyinin çok yüksek seviyede çıkmaması katılımcıların farkındalık düzeyinin artması ile ilişkilendirilebilir.

Çalışmada, psikolojik sıkıntı düzeyi ayrıca iki alt boyutta ele alınmıştır. Bunlar; korku-kaygı ve şüphe boyutlarıdır. Şüphe boyutu, genel psikolojik sıkıntı düzeyi ile benzer seviyede ve ortalama düzeyde çıkmıştır. Schweda vd. (2021), COVID-19 salgınının, korku ve kaygıda ölçülebilir bir artışa neden olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmada da benzer şekilde, korku-kaygı boyutu yüksek seviyede çıkmıştır. Bu durum, insanların COVID-19'a karşı korku ve kaygılarının yoğun olduğunu göstermektedir. COVID-19, korkuyu ortaya çıkarabilen veya tetikleyebilen bir durumdur (Coelho vd., 2020). Bu durumun halen yoğun biçimde devam ettiği, COVID-19'un korku ve kaygı oluşturmayı sürdürdüğü bu çalışma da yeniden ortaya çıkmıştır. Bu korkunun nedenleri arasında ise virüs için herhangi bir kesin ve özel tedavinin bulunmaması yer alabilir (Singh vd., 2020).

Araştırmada katılımcıların psikolojik sıkıntı düzeyleri, korku-kaygı ve şüphe boyutları ile 'cinsiyet, yaş, yaşadığı yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı, COVID-19'a yakalanma durumları' arasındaki ilişkiye de bakılmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların 'yaş, yaşadığı yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı, COVID-19'a yakalanma durumları' ile psikolojik sıkıntı, korku-kaygı ve şüphe düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Ancak 'cinsiyet' değişkeni ile psikolojik sıkıntı, korku-kaygı ve şüphe düzeylerinde ise anlamlı ilişki görülmüştür. Araştırma sonucunda COVID-19'un kadınlarda daha fazla psikolojik sıkıntı yaşattığı, daha fazla korku-kaygı ve şüphe oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Benzer durum Sevim vd. (2020)'nin çalışmasında da görülmüştür. İlgili çalışmada kadınların erkeklere göre anksiyete ve umutsuzluk düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

ÖNERİLER

Sonuç olarak bireylerin COVID-19'a bağlı psikolojik sıkıntı ile şüphe düzeyleri yüksek olmayıp, korku-kaygı düzeyleri oldukça yüksek çıkmıştır. Farkındalık ile korku-kaygı arasında negatif yönlü ilişki olduğu düşünüldüğünde, bireylerin COVID-19 ile ilgili farkındalık düzeylerinin artırılması psikolojik sıkıntılarının azalmasında etkili olabilir. Ayrıca COVID-19'un, kadınlarda, erkeklerden daha fazla psikolojik sıkıntı oluşturduğu, daha fazla korku-kaygı ve şüphe meydana getirdiği bu çalışma ile ortaya çıkarılmıştır. Bu yüzden gelecek çalışmalarda, kadınların COVID-19'a karşı psikolojik sıkıntı yaşamalarının nedenleri ve bu soruna yönelik çözümlerin araştırılması önerilebilir.

Araştırma sonucunda kronik hastalığı olan bireylerle, kronik hastalığı olmayan bireylerin COVID-19'a bağlı olarak yaşadıkları psikolojik sıkıntı düzeyleri arasında beklenilenin aksine istatistiksel olarak fark bulunmamıştır. Yine benzer durum COVID-19'a yakalanan ve atlatan bireylerle, COVID-19'a yakalanmayan bireyler arasında da tespit edilmiştir. Gelecek araştırmalarda bu durumun nedenleri derinlemesine incelenebilir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Araştırma için Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 29.04.2021 tarihinde 10.oturum 5 numaralı kararla 'etik kurul olumlu' raporu verilmiştir.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Bu makalede araştırmacıların katkı oranı, birinci yazarı %50, ikinci yazarı %50 oranında katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- Aslan, R. (2020). COVID-19 Fizyoloji ve psikolojiyi nasıl etkiliyor? *Ayrıntı Dergisi*, 8(88), 47-53.
- Ay, T., Oruç, D., & Özdoğru, A. (2021). Adaptation and evaluation of COVID-19 related psychological distress scale Turkish form. *Death Studies*, 46(3), 560-568.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (18 Baskı). Pegem Akademi.
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., & Dong, J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry Research*, 287, 1-5.
- Chen, Q., Liang, M., Li, Y., Guo, J., Fei, D., Wang, L., & Zhang, Z. (2020). Mental health care for medical staff in China during the COVID-19 outbreak. *The Lancet Psychiatry*, 7(4), 15-16. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30078-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30078-X)
- Coelho, C., Suttiwan, P., Arato, N., & Zsido, A. (2020). On the nature of fear and anxiety triggered by COVID-19. *Frontiers in Psychology*, 11,1-8.

- Conversano, C., Di Giuseppe, M., Miccoli, M., Ciacchini, R., Gemignani, A., & Orru, G. (2020). Mindfulness, age and gender as protective factors against psychological distress during Covid-19 pandemic. *Frontiers in Psychology, 11*, 1-9.
- Erdođdu, Y., Koçoğlu, F., & Sevim, C. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde anksiyete ile umutsuzluk düzeylerinin psikososyal ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 23*, 24-37.
- Feng, L., Dong, Z., Yan, R., Wu, X., Zhang, L., Ma, j., & Zeng, Y. (2020). Psychological distress in the shadow of the COVID-19 pandemic: Preliminary development of an assessment scale. *Psychiatry Research, 291*, 113-202. doi:10.1016/j.psychres.2020.113202
- GOOGLE. (2021). *Google haberler*. <https://news.google.com/covid19/map?hl=tr&gl=TR&ceid=TR%3Atr>
- Li, S., Wang, Y., Yang, Y., Lei, X., & Yang, Y. (2020). Analysis of influencing factors of anxiety and emotional disorders in children and adolescents during home isolation during the epidemic of novel coronavirus pneumonia. *Chinese Journal of Child Health, 28*(3), 1-9.
- Pan, X., Ojcius, D., Gao, T., Li, Z., Pan, C., & Pan, C. (2020). Lessons learned from the 2019-nCoV epidemic on prevention of future infectious diseases. *Microbes and Infection, 22*(2), 86-91. doi:10.1016/j.micinf.2020.02.004
- Qui, j., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., & Xu, Y. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policy recommendations. *General Psychiatry, 33*(2), 1-3. doi:10.1136/gpsych-2020-100213
- Schweda, A., Weismüller, B., Bäuerle, A., Dörrie, N., Musche, V., Fink, M., Skoda, E. (2021). Phenotyping mental health: Age, community size, and depression differently modulate COVID-19-related fear and generalized anxiety. *Comprehensive Psychiatry, 104*, 1-9. doi:10.1016/j.comppsy.2020.152218
- Singh, P., Singh, S., Sohal, M., Dwivedi, Y., Kahlon, K., & Sawhney, R. (2020). Psychological fear and anxiety caused by COVID-19: Insights from Twitter analytics. *Asian Journal of Psychiatry, 54*, 1-3. doi:10.1016 / j.ajp.2020.102280
- Soylu, Ö. B. (2020). Türkiye ekonomisinde COVID-19'un sektörel etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7*(6), 169-185.
- Xiao, C. (2020). A novel approach of consultation on 2019 novel coronavirus (COVID-19)-related psychological and mental problems: structured letter therapy. *Psychiatry Investigation, 17*(2), 175. doi:10.30773/pi.2020.0047
- Yang, Y., Li, W., Zhang, Q., Zhang, L., Cheung, T., & Xiang, Y. (2020). Mental health services for older adults in China during the COVID-19 outbreak. *The Lancet Psychiatry, 7*(4), 19. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30079-1](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30079-1)